

Εξοχοτάτη κυρία Πρόεδρε της Δημοκρατίας,

Αξιότιμε κύριε Υπουργέ,

Αξιότιμοι κυρίες και κύριοι εκπρόσωποι των Πολιτικών Κομμάτων,

Αξιότιμοι κυρίες και κύριοι,

Αποτελεί ιδιαίτερη τιμή για εμένα και το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, το οποίο εκπροσωπώ, η πρόσκληση να απευθύνω χαιρετισμό στο παρόν συνέδριο με θεματολογία τόσο επίκαιρη και συμμετέχοντες ομιλητές εκλεκτούς και ευχαριστώ θερμά για την πρόσκληση αυτή

Τα Ανθρώπινα Δικαιώματα αποτελούν τις βασικές αξίες της σύγχρονης έννομης τάξης, οι οποίες διαμορφώνουν την δομή όλων των κλάδων δικαίου, καθώς οι επιμέρους πτυχές τους διεισδύουν σε κάθε πραγματική κατάσταση που αντιμετωπίζεται από το δίκαιο.

Διεθνή κείμενα, όπως η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα του ΟΗΕ, η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) και ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν αποτελούν θεωρητικές κατασκευές, αλλά αντιθέτως επιδρούν άμεσα στη διεθνή και εθνική έννομη τάξη, καθώς επηρεάζουν την νομοθετική πολιτική και ακολούθως την νομολογία των δικαστηρίων.

Είναι γνωστό, ότι η εφαρμογή των κανόνων προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σε διεθνές επίπεδο πραγματοποιείται, είτε αποκεντρωμένα, από το κάθε κράτος ξεχωριστά, είτε συντονισμένα από την διεθνή κοινότητα, τα δε διεθνή όργανα προστασίας διακρίνονται σε εκείνα που προβλέπονται από τις ίδιες τις συμβάσεις δικαιωμάτων του ανθρώπου, από τα διακυβερνητικά (πολιτικά) όργανα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και των περιφερειακών διεθνών οργανισμών, το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης και τα Διεθνή Δικαστήρια.

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης η προστασία των θεμελιωδών Δικαιωμάτων συνιστά «θεμέλιο της ενωσιακής έννομης τάξης», αποτελεί οριζόντιο ζήτημα το οποίο αφορά όλους τους τομείς δραστηριότητας της Ένωσης και λαμβάνεται υπόψη κατά τις εργασίες όλων των οργάνων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, ανεξάρτητα από το επίπεδό τους ή τα θέματα που καλύπτουν.

Η ίδια δε η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου καθιερώνει ένα μοναδικό παγκοσμίως πρωτότυπο τριμερές ελεγκτικό σύστημα εποπτείας, δηλαδή το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), τα Συμβαλλόμενα Κράτη και την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Με το σύστημα αυτό κάθε κράτος ελέγχει και ελέγχεται. Σε περίπτωση, επομένως, διαπίστωσης παραβίασης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η συμμόρφωση ως διαδικασία ενεργείται από το κράτος στη διακριτική ευχέρεια του οποίου ανήκει και η επιλογή των ενδεικνυόμενων μέτρων. Η αποτελεσματικότητα και η επάρκεια των μέτρων αυτών, όμως, κρίνεται από εκτελεστικό όργανο του Συμβουλίου της Ευρώπης, την Επιτροπή Μόνιμων Αντιπροσώπων, η οποία επιτηρεί τη συμμόρφωση .

Επαρκή νομοθετική προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Χώρα μας, στην οποία και θα περιοριστώ στην σύντομη ομιλία μου, παρέχουν, εξάλλου, τόσο το Σύνταγμά μας όσο και διάφοροι νόμοι που έχουν θεσπιστεί.

Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους έχει κομβικό ρόλο στο σύστημα προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, τόσο ως δικαστικός παραστάτης της Ελλάδας κατά την εκδίκαση προσφυγών ενώπιον του ΕΔΔΑ όσο και ως εκπρόσωπος του Δικαστηρίου αυτού κατά το στάδιο εκτέλεσης και συμμόρφωσης προς τις καταδικαστικές αποφάσεις, αφού ο Πρόεδρος του ΝΣΚ είναι ο Agent, δηλαδή ο εκπρόσωπος της Ελληνικής Δημοκρατίας στο Δικαστήριο, και τα μέλη του υπερασπίζονται την Ελλάδα ενώπιόν του, παρουσιάζοντας τις εθνικές θέσεις, την εθνική νομοθεσία και νομολογία, προκειμένου να αποδείξουν ότι αυτές είναι και συμβατές και εναρμονισμένες με τη νομολογία του ΕΔΔΑ.

Σε περίπτωση όμως αναγνώρισης παραβίασης της ΕΣΔΑ από την Ελληνική Δημοκρατία, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους ενημερώνει όλες τις αρμόδιες υπηρεσίες και αρχές και όλα τα Δικαστήρια, προκειμένου να αποφευχθούν παρόμοιες παραβιάσεις στο μέλλον και υποδεικνύει στους αρμόδιους Φορείς/ Αρχές τα ενδεικνυόμενα μέτρα εκτέλεσης- συμμόρφωσης, ατομικά και γενικά, ακολούθως δε ενημερώνει τα όργανα του Συμβουλίου της Ευρώπης, υποβάλλοντας στοιχεία, προκειμένου να αποδειχθεί ότι έχουν ληφθεί όλα τα μέτρα για τη θεραπεία κάθε παραβίασης.

Και εδώ τίθεται το ερώτημα: Η πρόβλεψη και η λειτουργία των διεθνών και εθνικών θεσμών αρκεί για την ουσιαστική προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων;

Η απάντηση είναι προφανώς αρνητική.

Με δεδομένο ότι τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, δεν είναι στατικές πολιτικές κατασκευές, αλλά νοηματοδοτούνται και θεσμοποιούνται στο πλαίσιο της κάθε φορά κοινωνικής και ιστορικής πραγματικότητας, για την ουσιαστική και συνεχή προστασία τους στον αιώνα που διανύουμε με τις πολλές και ποικίλες προκλήσεις για την εφαρμογή τους, ενόψει, ιδίως, της ευρύτατης διάδοσης των νέων τεχνολογιών, της προσφυγικής και μεταναστευτικής κρίσης, καθώς και της «τριπλής κρίσης του πλανήτη» (κλιματική αλλαγή, μόλυνση και καταστροφή της φύσης),:

Η Πολιτεία οφείλει με τα θεσμικά της όργανα, λαμβάνοντας υπόψη την εξελικτική ερμηνεία της ΕΣΔΑ από το ΕΔΔΑ να μεριμνά για τη λήψη των κατάλληλων νομοθετικών/διοικητικών μέτρων, την αντιμετώπιση τυχόν δομικών προβλημάτων που οδηγούν σε επαναλαμβανόμενες παραβιάσεις και να εναρμονίζει την εθνική νομοθεσία με την ΕΣΔΑ και τη νομολογία του ΕΔΔΑ, όπως έγινε:

με την τροποποίηση της διάταξης του άρθρου 758 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας με το άρθρο 29 ν. 4491/2017 (Α΄152) που κατέστησε δυνατή την υποβολή αίτησης για ανάκληση ή μεταρρύθμιση απόφασης, όταν έχει διαπιστωθεί από το ΕΔΔΑ ότι με δικαστική απόφαση παραβιάσθηκε άρθρο της ΕΣΔΑ ή των Πρωτοκόλλων της, την πρόσφατη με το ν.4842/2021 επέκταση για δίκαιη ικανοποίηση λόγω υπέρβασης του εύλογου χρόνου και ενώπιον των ποινικών δικαστηρίων και των δικαστικών Συμβουλίων (άρθρο 90) και την πρόβλεψη αυτεπάγγελτης αναβολής στα ποινικά δικαστήρια, λόγω μη εμφάνισης του δικηγόρου νομικής βοήθειας (άρθρο 91).

Η Διοίκηση οφείλει να συμμορφώνεται με τις αποφάσεις του ΕΔΔΑ, αίροντας την παραβίαση αμέσως και λαμβάνοντας όχι μόνον ατομικά μέτρα συμμόρφωσης που αφορούν τον προσφεύγοντα, αλλά και γενικά μέτρα που θα αποτρέψουν αντίστοιχη παραβίαση στο μέλλον και, τέλος,

Τα εθνικά δικαστήρια, ως πρωταρχικοί εγγυητές της προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ανεξαρτήτως του ότι οι αποφάσεις του ΕΔΔΑ δεν διεισδύουν αυτόματα στην εθνική έννομη τάξη, καλούνται να ερμηνεύουν τις διατάξεις που διέπουν τις ενώπιόν τους φερόμενες υποθέσεις υπό το φως της ερμηνείας τους από το ΕΔΔΑ και της διαμορφωθείσας νομολογίας του, σε αυτά δε εναπόκειται εν τέλει εντοπισμός και η αποκατάσταση των τυχόν παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Με αυτές τις σκέψεις θέλω να ευχηθώ καλή συνέχεια στις εργασίες του Συνεδρίου, από τις εργασίες του οποίου είμαι βέβαιη ότι θα εξαχθούν αξιόλογα και χρήσιμα συμπεράσματα.

Σας ευχαριστώ πολύ